

νια... ἦρθα ἀπὸ τὸ χιονισμένο δάσο... καὶ σὲ καρτεροῦσα...»—κοιτάζει ἀφερέμενα τὴ φωτιά.—'Η Θειοχάρη: «Ὁλο καὶ μουρμούριζε, ὁ ἀλλόφυκος, σὺν τὸ στρίγγιλο, ὅλο καὶ γιὰ τὸ βίό του. Ἀκοῦς ἐκεῖ πο-νάει ποῦ δὲν ἔχει παιδί... θέλει, λέει, παιδί...»—χαμογελάει.—'Ο Λοτόμος: ἀφαιρεμένος πάντα σὰ νὰ μὴν ἀκούη.—«Παῖδι...»—'Η Θειοχάρη τὸν τηράζει πάντα. Μὴ πᾶψη μακρυνή.—'Η Θειοχάρη: «Ἐρχεσαι ἀπὸ τὸ δάσο; Τί κάνεις;...» 'Ο Λοτόμος: «Κόβω, ὅλο σάπια... Μὰ τώρα μὲ τὰ χιόνια... Κοντὰ εἶναι ἡ ἀνοιξη... καὶ θὰ λυώσουνε... Δὲν τὰ πιάνει πρῶτον... μαλακώνουνε ἀπὸ τὰ χιόνια... Εἶναι πολλοὶ Λοτόμοι ἐκεῖ...»—Πᾶψη.—'Η Θειοχάρη: «Μὰ τὰ χιόνια δὲ σκεπάζουνε τὰ δέντρα;» 'Ο Λοτόμος.—ἀφαιρεμένα πάντα—«Μόνο τὰ σάπια... τὰ ξεθάφτω ἀπὸ τὰ χιόνια... Τὰ κόβω μὲ τὸ τσεκούρι... τὸ τσεκούρι μου ἀκονίζεται στὴν ἀσπράδα τοῦ χιονιοῦ... Στὰ γερά δὲ σταματᾷ τὸ χιόνι... φεύγει... Εἶναι πάντα πράσινα... φουντωμένα... στὸ δάσο». 'Η Θειοχάρη: «Πᾶρε με στὸ δάσο μιὰ νύχτα σὺν ἀπόψι. Χιονισμένη. Μπορῶ νὰ λοτομήσω;...» 'Ο Λοτόμος: «Νῆρθη τὸ καλοκαίρι καλύτερα» τότες ξερομαχῶνε καὶ πριονίζουνται εὐκολα...» 'Η Θειοχάρη: «Ὅχι· μὲ τὸ τσεκούρι...»—ξεφώνησε τὰ στερνά της λόγια, καὶ ὁ σκύλος τοῦ σπιτιοῦ λαφίστηκε, γάβριζε· ἀκουμάστηκαν.—Πᾶψη.—'Ο Λοτόμος: «Πῆγες ἔλλη βολὰ στὸ δάσο;» 'Η Θειοχάρη: «Πρώτη βολὰ μὲ σένα». 'Ο Λοτόμος:—τὴν παίρνει στὴν ἀγκαλιά του.—«Ἐσὺ τάχα ἔσουν ἡ Νεράιδα ποὺ θὰ στήσω στὸ δάσο μου; Λοτόμος θὰ κόψω τὰ σάπια δέντρα παλάτι νὰ σοῦ ὑψώσω. Πουρὸ θὰ τραγουδᾷς στὸν ἥλιο καὶ τὴ νύχτα ὅλο τὸ δάσο σύριζο καὶ σύριζο θάντιλαλὰ τὴ γλυκότερην ζωή...» 'Η Θειοχάρη: «Βασίλεψεν ἡ ὄψις μου στὰ στήθια σου καὶ λάμπει ἐκεῖ πετράδι. Τὰ χεῖλιά μου σοῦ ἐγάρησαν τὸ μέλι τῆς φωνῆς σου. Στὰ μάτια σου ἀποκοίμησα καὶ τὴν ψυχὴ μου, ποῦ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ δάσου μας... Καὶ κλώθω τώρα τὸν ὕμνόν καὶ τὸν τραγουδιστὴν μας.»—τόνε φιλεῖ στὰ μάτια.—'Ο Λοτόμος: «Θὰ κόψουμε τὰ σάπια δέντρα. Καὶ θὰ στήσουμε γερά τὴν ἐκκλησιούλα μας, νὰ λειτουργίωμαστε τίποτα ἀπὸ τὴ χώρα καὶ ἀπὸ τὸ χωριὸ παλιὸ καὶ ρεῖσιο. Οὔτε ἀπὸ ἀνθρώπων βουή—οὔτε καὶ γλῶσσα—μόνο τοῦ δάσου μας βουή καὶ λάλημα δικό μας. Καὶ θὰ ζοῦμε, στὴν ἀγιασμένη γῆς. Τ' ἀλέτρι θὰ στράφῃ στὸ χῶμα· τὸ τσεκούρι στὰ σάπια δέντρα. Καὶ σὲ βρυσοῦλες κρούσταλλου νεροῦ

θὰ ποτιζόμαστε, τὰ μέτωπα στὸν ἥλιο θὰ φυτεύουμε. Ἐτσι θὰ ὀργώσουμε τὴ νέα δεντρογενιά, καὶ θάνα-στήσουμε τὸ δάσο γερό, γιὰ νὰ ξεκινήσῃ σὰ σὲ ἀνάσταση ἀπὸ λαμπάδες...»—Χαράμχτα· ἀπὸ τὸ φεγγίτη πέφτει τὸ πρῶτο θαμπὸ φῶς. Τὸ καντηλιέ-ρι τρεμοσβύνει. 'Η Θειοχάρη γλαρώνει στὴν ἀγκαλιά του. Ἀκοῦνε λὲς τίς καρδιές τους.—Σιγαλιά.—'Ο Λοτόμος:—χαϊδεύοντας τίς πλεξίδες τῆς Θειο-χάρης.—«Φείδια μαυρολογᾶνε καὶ μὲ δένουνε οἱ πλε-ξίδες σου... Δασώνουν μέσα στὰ σπλάχνα μου καὶ λόγος εἶναι στὴν ψυχὴ μου· καὶ ἀπὸ τὸ λόγο ἀκούω τ' ἀηδόνια... τ' ἀηδόνια νῆρχονται, ἀκούω νὰ κε-λαιδοῦνε...» 'Η Θειοχάρη: «Δικίς σου, τραγουδιστὴ μου...» 'Ο Λοτόμος: «Κοῖμα νὰ μὴ κρεμιέται στὴν ἀγκαλιά σου, σὲς γιομάτες ρόγες σου σὺν τὸ καρπὸ στὸ κλῆμα, ὁ γόνος τοῦ νεοῦ Λοτόμου...» 'Η Θειο-χάρη: «Δικὴ σου βουλή, ἀλάφι μου, νὰ ποτιστῇς, νὰ δροσιστῇς στὴν ἀγκαλιά μου... Μὰ ἔχω στεφάνι ἀγκαθερό...» 'Ο Λοτόμος: «Μάδα τὸ στεφάνι στὴ φωτιά!...» 'Η Θειοχάρη: «Μὰ οἱ ρούγες τί θὰ εἰ-ποῦν;» 'Ο Λοτόμος: «Μέσα στὰ στήθια σου τί κράζει; Ἀκου μονάχα τὴ φωνή σου καὶ ἔλα στὸ δάσο. Ἐκεῖ δὲ φτάνουν οἱ καμπάνες τοῦ χωριοῦ... Ὅλα εἶναι γερά—ἐξὸν ἀπὸ τὰ σάπια δέντρα ποῦ τὸ τσεκούρι ἀστράφτει ἀπάνω τους...»—Τὸ κεφάλι τοῦ γέρου ἀνακαλλισμένο, μὲ τὰ μάτια πεταμένα ὄζω, τρελλὰ, γιομάτα μάνητα, πρόβανε κρυφὰ ἀπὸ τὴν πόρτα. Πικροχαμογελοῦσε· ἕνας κόκορας ἐλά-λησε. Κεῖνοι ἐσταμάτησαν χωρὶς νὰ τόνε βλέπουν πίσωθὲ τους.—'Η Θειοχάρη: «Καὶ στὴν πηγὴ τῆς ἀγκαλιάς μου θὰ ζήσης ἀληθινὰ καὶ γιὰ πάντα. Τότες στὸ δάσο τὰ δέντρα θὰ τρέμουνε σὰ διαβάζη. Τότες θὲν ἀνεμολογᾷ τὸ δάσο στὴν ψυχὴ σου μύριους ἡχούς... Τὰ χιόνια μὴν τρομάξεις... Θὰ ζήσουμε κορακοζώητοι... Ἀλήθεια μοῦ ἐλοτόμησες τὴν κά-σο γιὰ τὰ παλὰ φορέματα;» 'Ο Λοτόμος: «Ναί· βιάσου!—τὴν φιλεῖ στὰ μαλλιά—Ἐτοῦτες τίς πλε-ξίδες θὰ τίς ἀπλώσω νὰ σκεπᾶσω τὰ χιόνια...» 'Ο γέρος:—ἐξεπετάχθη σὺν ζουρλὸς ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ ἀδράχωντας τὴ Θειοχάρη ἀπὸ τίς πλεξίδες φω-νάζει στρίγγλικες φωνές.—«Καὶ μένανε τὰ χρόνια!.. Χωριανοί, φτάστε!... Φτάστε στὴν ἀτμιά μου! Φτά-στε, χωριανοί, γιὰ τὴν μπομπή! Ἐλθετε στὴν μπομπή τῆς ὁμορφῆς μου γυναικούλας!...—φώναζε πάντα μανιασμένος. 'Ο Λοτόμος σταύρωσε τὰ χεῖρια καὶ φαινόταν σὰ νὰ πρόσμενε τὰ στερνά. 'Ο γέρος κρα-τοῦσε κουκουριασμένες σὰ φερίδια τίς πλεξίδες στὰ χεῖρια του.—'Ο γέρος: «Χωριανοί! Ἰδέστε τὴ γυ-

ναῖκα τοῦ Ὀδρεοῦ, τοῦ γέρου Δάσκαλου!.. Χί! Χί!..»—Ἐκλαιγε καὶ γέλαγε μὲ λύσσα. Οἱ χωριανοὶ σὲς φωνές του ὅλο καὶ μαζεύονταν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμένη πόρτα του, γυναῖκες, ἄντρες καὶ παιδιὰ.—'Ο γέρος:—δείχνοντας στοὺς συναγμένους χωριανούς τὴ Θειοχάρη, καὶ παίρνοντας τὴ στὴν πόρτα γιὰ νὰ τὴν μπομπέψῃ.—«Νάτῃ ἡ Κυρά! Ἡ ἀρχόντισσα στ' ἀρχοντικό μου! Ἐμένα τοῦ Ὀδρεοῦ! Ἐμένα τὰ κληροῦ!..»—'Η Θειοχάρη:—ποῦ ὡς ἐτοῦτη τὴ στιγμή δὲν ἀντιστέκονταν στοῦ γέρου τὰ καμώ-ματα, τώρα ἀναταράζεται καὶ πᾶσιζε νὰ τραθη-χτῇ ἀπὸ τὰ χεῖρια του.—«Ἄσε με! Ἐβρυκολακί-σμένε! Ἀκλήρε! Νὰ ὁ διαλεχτός μου, καὶ νὰ ὁ τίμιος!..»—ἔδειχνε τώρα ὀρθωμένη στὴ θύρα τὸ Λοτόμο μὲ θρίαμβο στὰ μάτια καὶ λαμπρὰ τὴν ὄψη της.—Οἱ χωριανοί—μουρμούρησαν.—«Καὶ τὸ στεφάνι σου; Ἀδλόηται;!»—'Η Θειοχάρη—ποῦ τώρα ὁ γέρος τὴν κοιτάζε πικροχαμογελῶντας καὶ λαχανιάζοντας σὰ διψασμένος ἀπὸ τὴν καψα σκύλος.—«Χωριανοί! Ἀκοῦστε καὶ κριτές μου γίνεστε! Χωρίζω ἀπὸ τὰ τώρα τὸν Ὀδρεό, τὸν ξεκληρίζω! Καὶ παληκάρι παίρνω ὅπως στὰ νεῖκα μου εἶναι πρεπιό, καὶ ὅπως μοῦ πρέπει νὰ πορεύομαι! Δίκαια κἄνω χωριανοί;...—Οἱ χωριανοί:—«Δίκαια! Δίκαια!»—ἀποκρίθηκαν.—Τὰ παιδιὰ ξαναλένε ἀναμπαίζοντας τὸν γέρο: «Τὸν Ὀδρεό! τὸν Ὀδρεό! τὸ δάσκαλο... ἔλα, δά-σκαλε!...»—'Ο γέρος:—Ἀποσβολώθηκε. Μὲ μιὰς ἀρπάζει τὸ κλαδετήρι, καὶ ὀρᾷ σὺν ἀστραπῇ· ἀδράχνη ἀπὸ τίς πλεξίδες τῆς Θειοχάρη καὶ τίς κό-φτει σύριζα. Μὴ φωνὴ στρίγγι βγάνει κείνη.—«Ἐμένα!..»—Οἱ χωριανοὶ ἔρριχνε νὰ τὸν κοματιά-σουν πιστεύοντας πῶς τὴν ἔφαξε. Μὰ βλέποντας τίς πλεξίδες στὰ χεῖρια τοῦ ξεκληρίζοντα στὴν ὁμορ-φίαν, πισωδρομᾶνε καὶ θαμαζοῦνε μὲ ξεφωνητά. 'Ο Λοτόμος χυμᾷ νὰ τοῦ κρατήσῃ τὸ χεῖρ μὰ δὲν ἐπρόφτασε. Ὅστερα κοιτάζε χλευαστικὰ τὸ γέρο, ἔκλωσε σὺν ἀηδὸς καὶ ἀγκάλιασε τὴ Θειοχάρη. 'Ο γέρος ἔτρεπε ἀπὸ ζήλεια, καὶ οἱ χωριανοὶ μουρμού-ριζαν. 'Ο Λοτόμος: «Γέρο, ἐσὺ ποῦ τὰ χεῖριά σου σταῖζουν τὸ αἷμα τῆς ἐδικῆς ψυχῆς ποῦ ἀποτύφλω-σες, σὲ λίγο τὸ χῶμα θὰ σὲ λυώσῃ, τιμωρώντας σε ἡ ἴδια γῆ, τὸ ἴδιο σκουλήκι ποῦ σέθρεψε. Τὰ μαλ-λιά θὰ ξαναγείνουν στὴν ἀγκαλιά μου λόγος, καὶ ἀπὸ τὸ λόγο θ' ἀκούω τ' ἀηδόνια νῆρχονται νὰ κελαιδοῦνε. Μὰ ἐσὺ στάχτη θὰ γενῇς σὲ λίγο, καὶ ἄκληρος θὰ κοίτεσαι στὴ γῆς βρυκολακίς! Καὶ ἔα-φνου ἐπῆρε στὸν ὦμο του τὴ Θειοχάρη, καὶ ὄρμησε

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΛΩ ΚΑΙ ΜΗΛΙΩ

('Η δοχὴ του στὸ περασμένο φύλλο).

Ἐχόρτασε ἡ φρουμισμένη Μήλιω. Ἡ λύσσα μαστιγώνει τὰ σουσούμια τοῦ προσώπου της καὶ ὁ ἀφρός τοῦ στομάτου μουσκίβει τίς ξανθιές τρίχες ποῦ σφίγγουν τὰ δόντια. Ἀποκατωμένη καὶ ἀφτὴ καὶ ζαλισμένη, μόλις βαστιούμενη στὰ πόδια, τηράει μιὰ τὴν ἀσάλεφτη Κάλω, μιὰ τὸ αἵματοβαμμένο φεγγάρι, καὶ ἀφτιάξεται στὸν μακρινὸ κάμπο μὴν ἀ-κούεται κανένας θόρυβος. Μὰ ὅλα εἶναι νέκρα. Οἱ ἀλωνιστὰδες καὶ οἱ θειριστὰδες δούλεθαν καλὰ τὴ μέρα καὶ τὴ νύχτα ἐκοιμούντανε σὺν πεθαμένοι. Καὶ εἴταν πολὺ μακριὰ οἱ ἄλλες θημωνιές.

Μία κρυάδα κάμνει τὴ Μήλιω νὰ σηκώσει τοὺς

νόμους της καὶ νάνατριχιάσει. Ἐροδῆθηκε τότες. Χτύπησε τὰ χεῖρια πάνου καὶ μὲ τὰ μάθρα μαλ-λιά της στὸν ἄνεμο, μὲ τίς ξανθές τρίχες τῆς κοι-τάμενης Κάλως στὸ στόμα, τρέχει μέσα στάγκαθια μακριὰ μακριὰ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ποῦ τῆς ἐγεν-νοῦσε τὴ φρίκη.

Δ'.

Ἀθάσταχτη πέφτει στὴ θημωνιά της. 'Ο μι-κρός της ἀδερφός τότες γυρίζει ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ τὴν εἶδε ἔτσι.

«Τί ἔχεις, μωρὴ Μήλιω;» τὴ ρωτᾷ τρομαγ-μένος.

«Ἡ Κάλω, ἡ Κάλω... ἄχ!... μὲ ξέσκιζε ἡ σκύλλα... ἄχ!...» ἐπαράδωνε μέσα στὸν πόνο καὶ ἐ-σφογγίζε τὰ αἵματά της καὶ ἴσιαζε τὰ κουρέ-λια της.

«Γιατί;... γιατί;...» πρὶο κρυωμένος τῆς εἶπε, σὺν τῆς ἐπίασε τὰ χεῖρια.

«Ἀλί μου! πὼς ἐγίνα ἡ κακοφανισμένη!.. Μὲ πάλψε πρὶο ἄσπρη μέρα νὰ μὴ δεῖ...»

Κι ἀπλώνει τὸ θυμωμένο ἀπὸ τὰ χτυπήματα σῶμα της στὸ χῶμα, χωρὶς νὰ βγάλει μιλιὰ πιά

καὶ μόνο βαριά ἄναστενάγματα τρικυμίζουν τὰ ὀγ-κωμένα στήθια.

Μανιάζει ὁ Γκουντῆς. Περιπατᾷ μιὰ ἐδῶ καὶ μιὰ ἐκεῖ ἀνῆσχα, δαγκώνει τὸ μικρὸ του μουστάκι καὶ συχνὰ φέρνει τὸ χεῖρ πίσω στὸ ζωνάρι κατὰ τὸ λαζο. Θωρᾷ τὴν ἀδερφή του καὶ ὁ θυμὸς τὸν ἀμ-πῶχνει νὰ πηδήσῃ καὶ νὰ φανίσει ὀμπρός. Δὲ χάνει καιρό. Ἡ μέρα δὲ θὰ εἶναι μακριὰ νὰ φέξῃ. Καὶ τὸ ὕνι τῆς ἐγδίκησης ὀργώνει τὴ σκέψη του. Χου-μαῖε στὸν κάμπο μὲ τὰ μαχαῖρι στὰ χεῖρια σηκω-μίν, καὶ πεισμαμένος, σκοτεινιασμένος, σιμώνει τὴ θημωνιά τῆς Κάλως. Τὴν ξανοίγει κοιτάμενη, βλέ-πει τὰ ξελυμένα δεμάτια καὶ νοιώθει τὴν πάλη ποῦ ἐγίνε. Δὲ βραδύνει. Μὲ στιβαρὸ χεῖρ χώνει βαθιὰ τὸ λαζο δυὸ τρεῖς βολές στὰ πλάτια τὰ γυμνά ποῦ τὸ αἷμα εἴταν παγωμένο τώρα· ἕνας κούφιος βόγγος ἀ-κούστηκε, μὰ χωρὶς νὰ γυρίσει πίσω φέβγει τρεχά-τος, καθὼς ἦρθε. Ἡ μέρα ἀσπρογαλιάζει κάτω σὲ μιὰ χλωμὴ καὶ ζέθωρη λουρίδα. Βλέπει τὴ λουρίδα ἐκείνη ποῦ φέρνει τὸ φῶς καὶ πρὶο γλήγορα πατάει τὰ βήματά του. Ἐκεῖ κατὰ τὸν ξεροπόταμο ἀπειρο-πλήθος μπακαλικά μικρὰ σκεπάζουν τὴ γῆς. Τὰ πα-τάει καὶ θαρρεῖ τὰ πόδια του πῶς γλυστεροῦν πάνου σὲ πάγο, ἀκάττωτα καθὼς εἶναι. Καὶ ἡ ψυχὴ του δὲν ἡσυχάζει, μὰ τὸν κυνηγᾷ ὁ φόβος τῆς τιμω-

κατὰ τὴν στρατὸν ποὺ πῆγαινε στὸ δάσο. Ὁ γέρος
δαγκώνοντας τὶς πλεξίδες μὲ λύσσα, καὶ τηρᾶζοντα
ὕστερα κατὰ τὴν μεριὰ ποὺ φεύγανε, ξεφώνησε: «Κα-
τάρᾳ σας!» Κι' ἀπὲς σηκώνοντας τὸν οὐρανὸ τὰ χέ-
ρια: «Ποῖός εἶναι ὁ Κριτής; Ποῖός ὁ Θεός;»! — Οἱ
χωρικοὶ στὰ λόγια ἐτοῦτα τὸν πετροβολήσανε καὶ τὸν
χτυποῦσαν με βόλους χιόνια τὰ παιδιὰ λέγοντάς
του: «Ὁδρεῖ! Ὁδρεῖ!... Δάσκαλε!»! — Ὁ γέρος
ἔτρεξε καὶ μαζέψε ὅλα τὰ σκουτιά τοῦ σπιτιοῦ ἐν
σωρὸς τὴν τράβα τοῦ σπιτιοῦ πέρασε ἕνα σκοινί, ἔκαμε
θηλειά. Ἀπὲς κέντησε φωτιά στὸ σωρὸ τὰ σκουτιά, καὶ
σύγκαϊρα κραυγάζοντας: «Τώρα λυσσάχτε, σκυλιά!
Σταυρωτῆδες!» ἐφουρκήστηκε.

Καρδαμύλη.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΓΙΟΦΥΡΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ *

ΔΑΦΝΗ

Τὰ μυαλά ὁ πόνος ταραίζει.
Εἶναι δίκιος ὁ θυμὸς του.
Τὴν καρδιά κ' ἐμένα σφάζει
Ὁ ἀναπάντεχος καημὸς του.
Δὲ θὰ μίλαγε τὸ στόμα
Ψεύτικα τὴν ὥρα τούτη,
Κι ὅλα ἄς μοῦταζαν ἀκόμα
Ὅσα εἶναι στὸν κόσμον πλούτη.
Πλερωμὴ ποτὲς δὲν πῆρα·
Καὶ τὴν ὥρα ποὺ τὸ Χάρο
Μοῦ κρυφοτοιμάζει ἡ μοῖρα
Πλερωμὴ ἡ δόλια θὰ πάρω;
Εἰδρασμα δὲν εἶμαι τοῦ Ἀδῆ!
Πὶο πολὺ ἀπὸ σένα κλαίω,
Γιατὶ ρίχνω σου σκοτάδι.
Στὴν ψυχὴ μὲ τὰ ὅσα λέω.
Στανικά μου ἦρθα ἐδῶ πέρα
Καὶ μὲ πόδια λυγισμένα.
Δὲ μ' ἀνάγκασε ἡ φοβέρα,
Μόν' τῆς τύχης τὰ γραμμένα.

(*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 148 φύλλο.

ρίας τώρα καὶ μὲ παραξένα μάτια βλέπει τὸ γαῖμα
νὰ στᾶζει σταλαγματιές ἀπὸ τὴν μύτη τοῦ μαχαί-
ριοῦ ποὺ ἐσφιγγε ἀπὸ συνήθειο τὸ χεῖρ του.

Ε'.

Ὅλοι οἱ γειτόνοι τῆμαθαν ὅσα εἶπεν. Τὴν ἄλλῃ
μέρα τὸ πουνὸ στὴν Καλαμύδρουση οἱ γυναῖκες, κα-
θὼς γιομίζουν τὰ σταμινὰ τους, ἀκοῦνε θαυμασμένες
τὴν συφορὰ τῆς τίμιης Κάλως καὶ ὅλες ρέχνουν τὸ
βρυσίδι στὴ Μήλιω καὶ στὸν ἀδερφὸ τῆς. Ἀπτός
ἔχει γίνῃ ἄφαντος. Οὔτε τὴν ἀδερφή του ξαναγύ-
ρισε νὰ ἰδεῖ. Τοῦ ἐσάλεθε τὰ μυαλά ἡ ἰδέα πὼς
θὰ τὸν ἀλυσσοῦδεναν καὶ θὰ τὸν ἐκλείναν στὴ μου-
χλιασμένη μπουντρούμα τοῦ κάστρου. Τὰ παράτησε
ὅλα καὶ πέρασε τὰ σύνορα γιὰ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐτσι
ἄφησε λέρτερη τὴν ἀδερφή του ποὺ κάπια γειτό-
νισα θὰ τὴν περιποιούντανε καὶ ἄφτην ὥσπου νὰ
γερέψει.

Καὶ καθὲς μιὰ ἀπὸ τὶς νῆες γυναῖκες σπαζαί-
σκεφτικὰ. Κοιτιοῦνται στὰ μάτια παραξένα καὶ
δαγκώνουν τὰ κάτου χεῖλια κουνώντας τὰ κεφάλια
των. Ὅλες τὶς συμπαθοῦνε, γιατί εἶπανε οἱ πῖο δου-
λεφτάρες κοπέλλες κ' οἱ πῖο ὁμορφες. Στὰ νιάτα
των μπροστὰ τὰ μάραντα ἐπρόσφερε τὸ λιθάνι του

Κ' εἶπα ὅ,τι θέλα νὰ μείνῃ
Καὶ γιὰ ἐμὲ κρυφόν. Μὰ τώρα
Δὲν ξεγίνεται ὅ,τι ἐγίνῃ.
Ἡ σημαδεμένη ἦρθε ὥρα.
Ψέματα δὲν εἶπα! ἡ Φύση
Φανερόναι στὸ νοῦ μου ὅσα
Δὲ μπορεῖ ἄλλος νὰ γνωρίσῃ.
Ξέρω τῶν πουλιῶν τὴν γλῶσσα,
Τὶ σιγομιλάει τὰ γέρι
Μὲ τὰ φύλλα ὅταν φιλιέται,
Καὶ σὲ ποῖο ἀποκάτου ἀστέρη
Ὁ κάθε ἄνθρωπος γεννιέται.
Τόσον κόσμον ἂν θές νὰ σώσῃς
—Κι ἄμποτε νῆτανε ψέμα—
Τὴ Σμαρᾶ γδω θὰ στοιχίσῃς
Μὲς στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.

ΘΩΜΑΣ

Στὰνάθεμα! Τάκούσατε τί εἶπεν ἡ Στρίγγλα;
Ποῖός ἀπὸ σᾶς ἔχει καρδιὰ ἄνθρωπο νὰ χτίσῃ;

ΜΑΘΙΟΣ

Ἀφοῦ γραφτό της εἶναι, ἐμεῖς τί φταῖμε τάχα;

ΘΩΜΑΣ

Πιστεύετε πῶς θὰ στεριώσῃ τὸ γιοφύρι;

ΠΕΤΡΟΣ

Γιατὶ ὅχι; Ποῖός τὰ μυστικὰ ξέρει τῆς Φύσης;

ΘΩΜΑΣ

Τῆδε μιὰ γριὰ τρελλή καὶ τὸ πιστέψτε ἀμέσως!

ΜΑΘΙΟΣ

Γιατὶ εἶν' ἐλπίδα μας στερνὴ πῶς θὰ σωθοῦμε.

ΠΕΤΡΟΣ

Τόσους προσμένει ὁ Χάρος· ἄς χαθῇ κ' ἐκείνη.

ΘΩΜΑΣ

Ψυχὴ δὲ θὰ χαθῇ. Ὅχι χτίσω τὸ γιοφύρι.

ΜΑΘΙΟΣ

Τόσες φορὲς τάκούσαμε, μὰ ἦταν τοῦ κακοῦ.

ΘΩΜΑΣ

Ἀκοῦστε με ἄλλῃ μιὰ φορὰ· δὲ λέω ψέμα.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἡ προσταγὴ τοῦ βασιλιᾶ δὲν περιμένει.

ΘΩΜΑΣ

Θᾶναι χτισμένο, πρὶν περάσουν οἱ τρεῖς μέρες.

ΜΑΘΙΟΣ

Ψέματα, ἀφοῦ δὲ χτίστηκε μὲς σ' ἕνα χρόνον.

ΘΩΜΑΣ

Μὰ ἦρθε ἡ στιγμή ποὺ ἡ τέχνη μου θὰ νὰ νικήσῃ.

ΠΕΤΡΟΣ

Τί νίκες καὶ τί τέχνη! τὸδεῖξες τί ἀξίζεις.

κάθε λεβέντης τῆς χώρας· μὰ τίποτα δὲν ἐβγάξαν
μ' ἄφτό.

Εἶχαν λησμονηθεῖ ἐκεῖ στὴ βούση, καὶ τώρα, σιγὰ
σιγὰ μὲ τὴν ἀράδα, μιὰ μιὰ φέβουν λυπημένες μὲ
τὰ σταμινὰ γιομάτα στὶς πλάτες ὀπίσω κρεμα-
σμένα μὲ τὰ δυὸ χεῖρια καὶ μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό
στὴ γῆς. Ἐνα βοσκοπαῖδι προφτάνει καὶ λέει στὶς
νῆες γυναῖκες πὼς ἡ Κάλω σώνει. Κι ὅλες τὴν ἐ-
ψυχοπόνεσαν κατάκαρδα.

ΣΤ'

Ἐπειτα ἀπὸ μέρες ἡ Κάλω ἔχει γιατρεφτεῖ. Τὰ
σημάδια μονάχα φαίνονται στὸ παραμορφωμένο πρό-
σωπὸ της καὶ τὸ κεφάλι μαλλιά πολλὰ δὲν ἔχει.
Τὸ δίνει ὁλόγυρα μὲ μιὰ μεγάλη μαγουλίκα καὶ
βγαίνει ὅζω κάποτε. Τὰ μηλαδέφια της κατέβη-
καν γιὰ λίγες μέρες ἀπὸ τὰ ψηλὰ βουνὰ ποὺ δούλε-
σαν μπιστικοὶ στὰ μεγάλα τσελιγκάτα, μὰ τίποτας
δὲ θέλησε ἄφτη νὰ πεῖ, δὲ θέλησε νὰ μολογήσῃ γιὰ
νὰ μὴ γίνῃ σούσουρο καὶ περιγέλιο τοῦ κόσμου.
Τοὺς εἶπε:

«Κάλλιο νὰ γίνω σκουπίδι παρὰ νὰ πῶ λόγο.
Ἀφήστε με, μηλαδέφια μου, στὸν πόνο μου. Ὁ Θεός
ποὺ εἶναι δίκιος ἄς κρίνῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν του».

ΜΑΘΙΟΣ

Λόγια μὴ χάνουμε· θὰ γίνῃ ὅ,τι εἶπε ἡ Δάφνη.

ΘΩΜΑΣ

Πιστεύετε στὴ μάγισσα καὶ ὅχι σ' ἐμένα!

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀκου, Θωμᾶ· ἡ γυναῖκά σου ὅλους θὰ μᾶς σώσῃ.

ΘΩΜΑΣ

Ποτὲς ἄς μὴ σωθοῦμε, ἂν εἶναι αὐτὸ νὰ γίνῃ.

ΜΑΘΙΟΣ

Τὸ λές· μὰ ἐμεῖς ποῦ δὲν τὸ θέλουμε, λέμε ὅχι.

ΘΩΜΑΣ

Ἀμα δὲν εἶμαι ζωντανός θὲ νὰ πεθάνῃ.

ΠΕΤΡΟΣ

Τοῦ κακοῦ ὅ,τι κι' ἂν πῇ· θὰ στοιχίσωθ' ἡ Σμαρᾶ γδω.

ΘΩΜΑΣ

Ἄν σᾶς ἀρῇσω ἐγώ!

ΜΑΘΙΟΣ

Ναί! κράτησε ἂν μπορέσῃς

Ὅλους ἐκείνους ποὺ σὲ λίγο θὰ τὸ μάθουν.

ΦΛΩΡΟΣ

Πίσω! δὲ βγαίνεις ζωντανός ἀπὸ ἐδῶ μέσα.

ΠΕΤΡΟΣ

Στάσου στὴν ἄκρη ἐσύ!

ΜΑΘΙΟΣ

Λαχτάρα σου κ' ἐμένα!

ΘΩΜΑΣ

Σύχασε! Φλώρο· τίποτα δὲν κάνει! ἡ εἶα.

ΜΑΘΙΟΣ

Πᾶμε νὰ τὸ ρωνάξουμε στὸν κόσμον, Πέτρο,
Ὅτι τοῦ ἀρνιέται ἀπ' τὸ χυμὸ νὰ τόνε σώσῃ.

ΘΩΜΑΣ

Σταθῆτε! λυπηθῆτέ με! τίτια λαχτάρα

Ποιὰ τὴν κρατᾷ καρδιά; ἔχετε κ' ἐσεῖς γυναῖκες

Καὶ νοιώθετε τὸν πόνο μου· δὲ θὰ θελήσῃτε

Νὰ μοῦ σπαράχτε τὴν καρδιά, γιατί σᾶς τόπε

Μιὰ γριὰ τρελλή! Σκερτῆτέ το· κακοὶ δὲν εἶστε

Νὰ κάμτετε κακοῦργημα ποῦ θὰ σᾶς φέρῃ

Καὶ μὲς στὸν ὕπνο σας τὴν παιδωμὴ τοῦ τρόμου.

ΠΕΤΡΟΣ

Τί φταῖμ' ἐμεῖς; Μονάχος σου τῶς ζήτησαι

Νὰ χτίσῃς τὸ γιοφύρι γιὰ νὰ πάρῃς δόξα.

Ἐσύ τὸ βασιλιὰ θύμωσες τόσο ποῦ ὅλους

Μὲ μιὰ του προσταγὴ στὸ θάνατο μᾶς στέλνει.

Κ' ἐκεῖνοι ἐπείστηκαν στὰ λόγια της. Τὴν ἀ-
γαποῦσαν τόσο πολὺ τὴν μονακριβὴ ποὺ δὲν κότεσαν
νὰ τῆς ραγίσουν πῖο τὴν καρδιά. Κ' ἐγύρισαν πάλαι
στὰ βουνὰ γιὰ τὸ χειμῶνα.

Καὶ ἡ Κάλω κρύβει βαθιά, βαθιά στὰ πῖο μυ-
στικὰ κατατόπια τῆς καρδίας της, τὴν ἀγάπην ποὺ
τῆς φλογίζει τὴ ζωὴ. Δὲ θέλει νὰ ἰδεῖ ξανά τὸν
Κόλια, ὕστερα ἀπὸ μιὰ μέρα ποὺ τὴν ἀντίκρυσε
ἀφτός ἔτσι ἀσκημισμένη καὶ δίχως τὰ ξανθὰ μαλ-
λιά στὸ κεφάλι ποὺ τῆς ἐταίριαζαν σὰν ἕνα φλουρο-
καπνισμένο στεφάνι. Γιατὶ εἶχε γελάσει ἐμπαιχτικὰ
μ' ἄφτην ποὺ κατάντησε νὰ χάσῃ καὶ κάλλη καὶ
ὅλα. Τὸ γέννημά της ἐκείνη τὴ χρονιά εἶταν κατα-
στραμμένο σκεδόν καὶ χαμένο καὶ ἀρπαγμένο, γιατί
ἄφτη δὲ μπορούσε νὰ ἐπιστατῇ στὸ θέρισμα, στὰ λώ-
νισμα, στὸ λίκνισμα, στὸ κουβάλημα.

Καὶ μένει ἀτήρητη μὲ τὰ ξεθωριασμένα μού-
τρα, χαλασμένη ἀπ' ὅζω, μὰ ἡ ψυχὴ της κρατᾷ
τὴν περηφάνια, τὴ λιχνίζει ἀκόμα τὸ γλυκὸ ὄνειρο
τῆς νιότης καὶ μέρα πρὸς τὴν μέρα ἡ κρυφὴ θλίψη
ἀπλώνει καὶ τῆς κατατρώγει τὰ σωθικά. Μαραγ-
γιάζει σὰν τὸ κομμένο τραντάφυλλο καὶ σήπεται
σὰν τὸ πεσμένο κιδόνι.

Ἀλλότε στὸν ἀργαλιὸ μπροστὰ ἰδιάζει τὸ πανί
ἡ παίζει μὲ τὰ πόδια της τὶς πατῆρες, ρέχνει τὴ

Γιὰ τοῦτο τώρα ποῦ μονάχη μας ἐλπίδα,
'Απόμεινε νὰ κάνουμε ὅ,τι εἶπε ἡ Δάφνη,
'Εσὺ καὶ τῆς γυναίκας σου τὸ τέλος φέρνεις.

ΘΩΜΑΣ

Πάντ' ἀφορμὴ βρίσκει κανεὶς, ὅταν νὰ διώξῃ
Θέλει ἀπὸ πάνω του τὸ βῆρος καθέπ' πράξης,
Γι' αὐτὸ κ' ἐσὺ τόσο φαρμακερὰ μιλεῖς μου.

ΜΑΘΙΟΣ

Τοῦ κάκου λόγια χάνουμε. Κ' ἐμεῖς ἂν ποῦμε,
Πῶς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ στοιχωθῇ ἡ Σμαράγδω,
Τῶν ἄλλων τὴ γνώμη ποῖς μπορεῖ νὰλλάξῃ;

ΘΩΜΑΣ

Μὰ νὰ τὸ κρύψτε ὥς ποῦ νὰ χτίσω τὸ γιοφύρι.

ΠΕΤΡΟΣ

Κι' ἂν δὲν χτιστῇ κι ὥς τότε ἡ διορία περάσῃ,
Δὲ θὰ κοποῦνε μονομιάς τόσα κεφάλια;
Καὶ τότε ἐμεῖς δὲ θῆμαστε σωστοὶ κακοῦργοι,
Ποῦ τὴ στερνὴ τοὺς κλέψαμε τῆς ζωῆς ἐλπίδα,
Γιατὶ καλοὶ θελήσαμε νὰ σοῦ φανοῦμε;
Δίκαια μιλῶ νομίζω ἂν ὅχι, ὁ Θεὸς ἔς κρίνῃ.

ΘΩΜΑΣ

'Ομπρός, πηγαίνουμε μαζὶ νὰ τοὺς μιλήσω
Κι ἀνίσως δὲν μπορέσω νὰ τοὺς δείξω τί εἶναι
Τὸ πιὸ σωστὸ, τότες... ἔς γίνῃ ὅ,τι θὰ γίνῃ.

ΜΑΘΙΟΣ

Τώρα μὰς μίλησες σωστὰ ποῖς σοῦ ἀντιλεῖ;

ΘΩΜΑΣ

Νὰ μείνης, Φλῶρο, ἰδὼ καὶ πὲς πῶς θῆρθω ἀμείσως

ΦΛΩΡΟΣ

'Ω συφορὰ! τί ἀπόφαση ποῦ πήρε! Τάχα
Δὲν ξέρει πῶς τῆς μάγισσας τὰ λόγια σ' ὅλους
'Αλήθεια θὰ φανοῦν κι' ἀμείσως θὰ πιστέψουν
Σ' αὐτὰ; Προτῆτερα μονάχος δὲ μοῦ τόπε;
Τί; ζωντανὴ θὰ τήνε χτίσουν τὴ Σμαράγδω
Μὲς στὰ θεμέλια σὰν τὴν πέτρα; 'Ω τρίσαλοί μου!
Κ' ὕστερ, λέει, νὰ μὴν πιστεύῃς τὰ γραμμένα!
Νὰ τὴν προβαίνει πρὸς τὰ δῶθε τρομαγμένη.
Πῶς νὰ τὴ δῶ χωρὶς νὰ τῆς τὰ φανερώσω;

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Φλῶρο, ὁ Θεὸς ποῦ πᾶει; βιαστικὸ τὸν εἶδα
Πέρα νὰ τρέχῃ... μὰ ἔτρεχε σὰν ταραγμένος.

ΦΛΩΡΟΣ

Πᾶει τὴ φουρτούνα ποῦ μὰς βρῆκε νὰ μερώσῃ.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Τί θὲς νὰ πῆς;

σάητα καὶ γυφαίνει. 'Αλλόττε τραγουδαὶ θλιμμένη
καὶ πέφτει πάλι στὰ παλιὰ της χρόνια γιὰ νὰ να-
νουριστεῖ στὴν ἀντάρα μιανῆς φεγγαρόφωτης νυ-
χιᾶς ποῦ ἀπὸ τότες δὲν ἐτόλμησε πιά νὰ κοιτάξῃ
στὸ πρόσωπο τὸν κόσμον ὅλον.

Τὰ δειλινὰ κάποτε, ὅταν συλλογιέται τὴ περα-
σμένη ζωὺλα της, τὴν παίρνει τὸ παράπονο καὶ τί-
τια λόγια λέει. «Εἶμαι σὰν ἓνα ἔρημο πουλὶ ποῦ
ἔχασε τὸ δρόμο του κ' ἐκάθησε σ' ἓνα βράχο νὰ
περιμένει ἔως καὶ περάσῃ κάνας σύντροφος. Ἡ κου-
κουβάγια ἔχει μιὰ φωλιά καὶ περνάει τὶς νύχτες μὲ
τὰ πουλάκια της. Ἐμένα ἡ γενιά μου θὰ στεριέψῃ
καὶ παντερημασμένο θὰ εἶναι τὸ σπῆτι μου. Ἐδῶ
στὸν ἀργαλιὸ ἀπὸ κάτου θὰ φυτρώσῃ μούχλα κ'
ἐκεῖ ἀνάμεσα στὸ σγουρὸ βασιλικὸ τὰ ροδοκικέρια
θὰ πετάζουν πάνω. Ἐγὼ δὲ θὰ χαρῶ παιδιὰ καὶ
τὸ γάλα μου θὰ ὀμπιάσει μὲς τὰ στήθια μου.
Κοίτα! Ὁ ἥλιος δὲν ἐβασίλεψε καὶ τὸ μισοφίγγαρο
ἀστρίσε στὰ οὐράνια. Τί γλήγορα ποῦ ἔτρεχε σή-
μερα τὸ ἄτι του τὸ ροῦσο! Τὰ μεσημέρια πέρασε κι
ὁ δρόμος ἐβαζέ ἀπ' τὸ περπάτημα του. Ἡ σκο-
τεινιά μου ὀμπάωσε τὰ μάτια καὶ πρέπει στὴ νύχτα
νὰνάφτουμε τὸ καντήλι... Πεθαμμένη μαννοῦλα μου,
ἀπὸ πότες ἔχω ποῦ δὲ σοῦφερα λάδι;...»

ΦΛΩΡΟΣ

Νὰ! νὰ σκεφτῇ μὲ τοὺς μαστόρους.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Πῶς τρώμαξα! Καὶ τί ἔλεγαν ἰδὼ τόση ὥρα;

ΦΛΩΡΟΣ

Σκέδια ἐκάναν πῶς θὰ στήσουν τὸ γιοφύρι
Καὶ πῶς ἀπὸ τὸ θάνατο...

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Κλαῖς, Φλῶρο; τί ἔχεις;

ΦΛΩΡΟΣ

Τίποτα· νά... θυμήθηκα κείνους τοὺς ἔρμους
Ποῦ τοὺς προσμένει ὁ θάνατος... καὶ δὲν τὸ ξέρουν.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Τί μὲ κοιτᾷς μὲ τόση λύπη; τί μοῦ κρύβεις
Καὶ πῶς νὰ τὸ πῆς φοβᾶσαι;

ΦΛΩΡΟΣ

'Αφέντρα μου, δὲν ἔχω
Καρδιά ἀπὸ σίδερο νὰ σὲ θωρῶ μπροστά μου
Μὲς στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης σου κι' ὅμως νὰ ξέρω
'Ὅτι σὲ λίγο... 'Ω! πῶς τὸ στόμα μου νανοῖζω
Καὶ νὰ σοῦ πῶ κείνο, ποῦ εἶν' καὶ γιὰ μένα τρόμος!
'Ὅχι ποτέ! Δὲ θὰ τὸ μάθῃς ἀπὸ μένα.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Φλῶρο, τί λές! τρελλὰ θηκες κ' ἔτσι μιλεῖς μου;
'Ἡ γλώσσά σου σὰν τί κακὸ ἀναδεύει κ' εἶναι
Τὰ λόγια σου μισὰ; γλήγορα πὲς μου.

ΦΛΩΡΟΣ

Δὲ μούπες πῶς θὰ μάγκῃς σὰν ἀδερφὸ σου;
Θυμᾶσαι; Τώρα ἦθε ἡ στιγμή κ' ἐγὼ νὰ δείξω,
Πῶς εἶμαι στὰ σωστὰ ἀδερφός σου κι' ἄκουσέ με:
Μαζὶ μου ἔλα νὰ φύγουμε κ' ἐκεῖ ποῦ μάτι
'Ανθρώπινο δὲ θὰ σὲ βλέπῃ νὰ σὲ κρύψω.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Φλῶρο, λησμόνητες τί σοῦ εἶμαι καὶ ποῖς εἶσαι;

ΦΛΩΡΟΣ

Μὴν κακοβάνης κι ἄπρεπα δὲ σοῦ μιλάω.
Πῶς νὰ σὲ σώσω ὁ δύστυχος σκέφτομαι μόνο,
Γι' αὐτὸ ἄκουσέ με! καὶ μαζὶ μου ἀμείσως ἔλα
Νὰ φύγουμε ἀπὸ δῶ...

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Ἐάστερα μίλα, Φλῶρο!

ΦΛΩΡΟΣ

Καὶ νὰ κρυφτῇς ὅπου τὸ μαῦρο ριζικό σου
Δὲ θὰ σὲ φτάνῃ κι ὅπου ἐγὼ θὰ σὲ φυλάξω.

Ζ'.

Στὰ ἀμπέλια τὰ κλήματα εἶναι γιομάτα ἀπὸ
πράσινα φύλλα καὶ λυγίζουν χάμου ὡς τὶς χωματιές
ἀπὸ τὰ πολλὰ σταφύλια. Ὁ τρύγος κοντίζει καὶ οἱ
χωριάτες ξαποστίνουν ἀπὸ τὶς δουλιές τῶν ἀλωνι-
σμάτων γιὰ λίγες μέρες. Οἱ συκοφάντες πετοῦνε ὁ-
λόγυρα στὶς συκιές καὶ μὲ τὴ μύτη των τρυπᾶνε
τὶς πράσινες καὶ μελανὲς φλοῦδες τῶν σύκων γιὰ νὰ
φᾶνε τὸν κόκκινον μέσα καρπὸ. Λαγούδια πηδῶνε
στὰ ἀλαργώτερα ἀμπέλια καὶ οἱ λαγονίκες ξοπίσω
τῶν τὰ κυνηγοῦνε ὁ κυνηγὸς σουρίζει ἀπὸ κοντὰ
καὶ χιουμίζει τὰ σκυλιά. Εἶναι οἱ πιὸ ζωερὲς μέρες
τοῦ χρόνου μὲ τὴ χερά γιὰτὶ ἐφυγε ἡ κάψα τοῦ κα-
λοκαιριοῦ, μὲ τὴ μελλούμενη ἐλπὶδα τοῦ θροανοῦ
καὶ πλούσιου χυνόπουρου. Τὸ μάτι χαίρειται νὰ πλώ-
νεται στὴν πρασινάδα ἐκείνη καὶ ἡ καρδιά ἀναγα-
λιάζει μὲ τὴν πολλὴ της δύναμη.

Ὁ Κόλιας εἶναι ντραγάτης. Ἡ ψιλή του ντρα-
γασιὰ φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ κ' ἓνας πλάτανος
πελώριος τὴν ἡσυχάζει τὰ δειλινὰ, ὄντας ὁ ἥλιος
κλώθει νὰ σακίσει.

Εἶναι νύχτα καὶ περιμένει τὴ Μήλιω. Σ' ἓνα
πανίρι μέσα ἀπὸ βούρλα πλεγμένο—οἱ τσιγκάνοι

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Νιώσμα διπλὸ τὰ λόγια σου· γι' αὐτὸ δὲν ξέρω
Μὲ γλώσσα ποῖα νὰ περὶθῶ στὰ ὅσα ἀγροικᾶω.
Τί θὲς νὰ πῆς; Μολόγα το, σωστός ἂν εἶσαι.

ΦΛΩΡΟΣ

Μὴ μ' ἀναγκάζῃς νὰ σοῦ πῶ τίποτ' ἀκόμα

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μίλα σωστά, προτοῦ ὁ θυμὸς μὲ συνεπάρῃ.

ΦΛΩΡΟΣ

'Ὁ! πῶς δὲ θέλεις νὰ μὲ νοιώσῃς; μὰ δὲ φταίω,
Τὸ στόμα μου ἂν ἀνοίξω καὶ τὰ μάθῃς ὅλα.
Εἶναι τῆς τύχης μου κακομηνίτης πάντα
Νῆμαι σὲ κείνους ποῦ ἀχαπῶ... Μὰ τί νὰ κάμω;

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Λέγε ἄφοβα.

ΦΛΩΡΟΣ

Προτῆτερα ἰδὼ μέσα ἡ Δάφνη
Κλεισμένη ἦταν κ' ἔλεγε ὅτι τὸ γιοφύρι
Θὰ στεριωθῇ... πῶς νὰ τὸ πῶ!... μὴ μ' ἀναγκάζῃς.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Φλῶρο, τὸ θέλω νὰ τὰκούσω ὅσο κι' ἂν εἶναι
Κακό· ἡ βαριέμοιρη συνήθισα στὸν τρόμο.
Λέγει!...

ΦΛΩΡΟΣ

'Αμὰ στὰ θεμέλια του ἄνθρωπο χτίσουν.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Τρομάρα μου!

ΦΛΩΡΟΣ

Μὰ πρέπει νᾶναι καὶ γυναῖκα
Νὰ γίνῃ ταῖρι τοῦ στοιχοῦ, ποῦ θυμωμένο
Μὲ τὴ γενιά τοῦ ἀρέντη μου εἶναι, γιατί πήρε
Τὸ ταῖρι του παπποῦς του μιὰ φορὰ. Καὶ θέλει,
Εἶπεν ἡ Δάφνη, τὸ στοιχὸ μονάχα... ἐσεῖνα!

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μάννα μου! μάννα!

ΦΛΩΡΟΣ

'Ὁ δύστυχος! γι' αὐτὸ σοῦ λέω
'Ἐλα νὰ φύγουμε, προτοῦ τὸ μάθουν ὅλοι,
Καὶ λυσσασμένοι ἐρθουν ἐδῶ γιὰ νὰ σὲ πάρουν.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μάννα μου! μάννα μου!

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Σμαράγδω, τί ἔχεις;

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μάννα!

τοῦ τὸ ἐφκίαν—εἶχε διαλέξει τὰ πιὸ γλυκὰ καὶ
μυρωδάτα σταφύλια καὶ τὰ φτασμένα σύκα χοντρά
σὰν τὸ γρόθο. Πάνου στὰ ξερόφυλλα τῆς ντραγα-
σιᾶς μισοζαπλωμένος καπνίζε τὸν μυρωδάτο καπνὸ
καὶ φυλάγει τὰμπέλια κοιτάζοντας μακριὰ καὶ ὁ-
λόγυρα· μὰ πιὸ πολὺ καὶ πιὸ συχνὰ βλέπει στὸ με-
νοπάτι γιὰ νὰ ξεδιαλῇ κανὴν ἥσικον νὰ σαλίβει.
'Ἡ Μήλιω τοῦ ὅμως ἔλλαξε δρόμον ἀναπάντεχα ἐ-
κείνη τὴ βραδιά κ' ἦρθε ἀπ' ἄλλον. Στέκεται κά-
του ἀπὸ τὴ ντραγασιὰ λίγο, δοκιμάζοντας ἓνα αἶ-
σθημα πῶς θὰ ἐβασίζονταν ὁ Κόλιας; νὰ τὴν καρ-
τερεῖ, κ' ὕστερα σουρᾷ ἀλφραὰ μ' ἓνα χαμόγελο.
Τινάχνεται ὁ Κόλιας καὶ ἡ ντραγασιὰ του σειέται
καὶ τρίζει μὲ τὰ στεγνὰ φύλλα· οὐδὲ τότες κατε-
βάζει τὴ σκαλωσιά καὶ ἡ Μήλιω γραπατσώνεται
καὶ κάθεται σιμά του.

«Καλωσόρδες» τῆς χαμογελάει καὶ τῆς ζώνει
τὴ μέση μὲ τὸ ἓνα του χερί.

Ἐκείνη δὲν τοῦ μιλάει, μὰ τοῦ καρφώνει δυὸ
λιγωμένα μάτια καὶ μὲ δάκρυα ρουθόνια καὶ
τρέμουλη τοῦ ἀφίγεται στὴν ἀγκαλιά του.

«Πιὸ μαργελη μοῦ ἔγινες τώρα», τῆς ἀνοίγει
τὸ στόμα ὕστερα ἀπὸ ὥρα. «Ἡ ἀρρωστία σου σέ-
καμε νὰ ξαναπαῖρες πάνω σου καὶ νὰ, ἡ μέση σου
ἐχόντραινε περισσότερο, τὰ χέρια σου ἐμίστωσαν.

Ὁμίνα ! γλύτωσέ με ! Θέλουν τὰ θεμέλια
Τοῦ γιοφύρι μ' ἐμὲ νὰ τὰ στοιχίσουν. Τόπεν
Ἡ Δάφνη.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Ὁ μαύρο ριζικό ! τῶξερα ἡ δόλια
Πῶς τὸ γιοφύρι θὰ σὲ φάῃ. Μὰ δὲ θάφῃσω
Κανείς μὲς' ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ μου νὰ σὲ πάρῃ.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Ὁμίνα ! ὦμί ! μοῦ τρέμει ὁ νοῦς μου καὶ παγώνει
Τὸ αἷμα στὶς φλέβες μου ! ὦμί ! μάννα, πεθαίνω!

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Παιδί μου ! δίπλα σου εἶμ' ἐγὼ καὶ μὴ φοβάσαι.

ΦΛΩΡΟΣ

Τὰ λόγια ἀφῆστε ! γλήγορα νὰ φύγῃ πρέπει.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Ὅχι ! Ποῦ εἶναι ὁ Θωμάς ; δὲ θὰ μ' ἀφήσῃ κείνος.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Ἀφοῦ ἔφυγε ἔτσι στὰ κρυφά, θὰ πῇ πῶς θέλει.

ΦΛΩΡΟΣ

Δὲν ἔφυγε· μὰ πῆγε μὴπως καὶ μπορέσῃ
Νὰ κάμῃ ὅλους τὴ μάγισσα νὰ μὴν πιστέψουν,
Τάζοντας πῶς αὐτὸς θὰ χτίσῃ τὸ γιοφύρι,
Προτοῦ περάσουν μέρες τρεῖς, μὰ ποῖος θ' ἀκούσῃ
Τὰ λόγια του ; ὅλοι τοὺς κοιτᾷ πῶς νὰ γλυτώσουν.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μάννα μου! χάνουμαι, κανείς δὲ μὲ γλυτώνει.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Παιδί μου, τοῦ Θωμά τὸ πείσμα σὲ σκοτώνει
Κ' ἐμὲ τὴ μαύρη κ' ἐρημὴ μαζί σου ! ὦμίνα !

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Καὶ τὸ παιδί μου, μάννα μου, ἀφανὸς τάφῃνω.
Ὁμίνα ! ζωντανὴ σὰν πέτρα νὰ μὲ χτίσουν ;
Ποῦ νὰ κρυφτῶ νὰ μὴ μὲ βροῦν ; Μοῦ φεύγει ὁ
[νοῦς μου !]

Θὰ γίνω ταῖρι τοῦ στοιχίου ! Βασιὰ μου μοῖρα,
Γιατὶ στὸν κόσμῳ μ' ἔφερες ; Ἄλοι μου! ἄλοι μου !
Ἡ δόλια τέτιο θάνατο πῶς νὰ βλατῶ ;
Πῶς ζωντανὴ ἀφανὸς νὰ λῶ τὸ παιδί μου ;
Ἀκόμα τὴ χαρὰ δὲ γνώρισα τῆς μάννας
Καὶ μὲ χωρίζουν ἀπ' αὐτό. Δὲν κλαίω γιὰ μένα·
Δὲν ξεχειλίζει ἡ λύπη μου γιὰ τὴ ζωὴ μου·
Σοῦ κλέβουνε, παιδί μου, τὴ χαρὰ τῆς μάννας
Καὶ τὴ λαχτάρα τῆς ἀγάπης τῆς, ὦμίνα !
Πῶς νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ [Χάρο, ἐσὺ νὰ μὴ μὲ χάσῃς ;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Ὁ ! πῶς νὰ φύγουμε ἀπὸ δῶ ; καὶ ποῦ νὰ πᾶμε;

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μήτε ὁ πατέρας σου τὴ δύναμη δὲν ἔχει
Νὰ σὲ γλυτώσῃ ἀπ' τῆς ἐρμὴς καὶ τὴν ἀρράνια.
Εἶναι γιὰ μένα τώρα Χάρος καὶ λαχτάρα.

ΦΛΩΡΟΣ

Ἐρχεται δῶθε, νὰ ! γι' ἀκούστε τὴ φωνὴ του.

ΘΩΜΑΣ

Σταθῆτε κάτου αὐτοῦ! κανείς μὴν ἔρθῃ ἀπάνου·
Φόβο νὰ φύγουμε δὲν ἔχετε· σταθῆτε κάτου.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Φεύγω· νὰ τὸν ἰδῶ φοβάμαι καὶ λυπᾶμαι.

ΘΩΜΑΣ

Ποῦναι ἡ Σμαράγδω; κίτρινοι τόσο γιὰτ' εἶστε ;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Μὰς ἔμεινε αἷμα στὴν καρδιά μὲ τόσες πίκρες;

ΘΩΜΑΣ

Σιγὰ καὶ θὰ περάσουνε μὲ τὸν καιρὸ ὅλα.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Τὸ ξέρουμε, μὰ ἂν ζωντανὸς κανείς μας μείνῃ.

ΘΩΜΑΣ

Ποῦναι ἡ Σμαράγδω; πῶς' τὴν ἀφηκες μονάχη ;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Τώρα θάρθῃ κοιμίζει μέσα τὸ παιδί της
Κ' ἴσως ἡ μαύρη γιὰ στερνὴ φορὰ.

ΘΩΜΑΣ

Πῶς εἶπες ;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Κακότυχς ! μπορεῖς νὰ τάρνηθῃς ἀκόμα,
Πῶς μὲ τὸ πείσμα σου τὸ θάνατο δὲ φέρνεις
Σὲ κείνους ποῦ σ' ἀγάπησαν μὲ τὴν καρδιά τους;
Τάρνίσαι ἀκόμη ὅτι σὲ νίκησεν ἡ Φύση ;

ΘΩΜΑΣ

Τί θές νὰ πῇς ; μὲ ξάστερα μίλα μου λόγια.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Κρατάει ἡ καρδιά σου τὴ Σμαράγδω νὰ στοιχίσῃς;

ΘΩΜΑΣ

Κατάρα ! ποῖος μὲ πρόδωσε ! Τί ἔκαμες, Φλῶρο ;
Τὸ ξέρεί κείνη ;

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Νὰ τῇ θὰ στὸ πῇ μονάχη.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Λυπήσου με, Θωμά μου ! Τάηδονοῦ δὲν ἔχω
Τὴ γλώσσα καὶ θρηνητικὰ νὰ τραγουδήσω
Τὸν πόνο μου, ποῦ οἱ πέτρες νὰ ραγίσουν κι ὅλοι
Νὰ συμπονέσουν ἄθελα στὴ συμφορὰ μου.
Ὁμί ! τὰ θρηνητὰ μου δύναμη δὲν ἔχουν !
Μέσα σὲ πέτρινες καρδιές νὰ φτάσουν κ' ἴσως
Τότες τὴ γνώμη ν' ἄλλαξαν ὅσοι ζητᾶνε
Τὸ θάνατό μου. Ἡ δύστυχῃ μὲ παρακάλια
Μονάχα δὲν μπορῶ τὸ Χάρο νὰ νικήσω !
Ποῦ νὰ προσπέσω ; τί νὰ πῶ ; πῶς νὰ τοὺς κάμω
Νὰ λυπηθοῦν τὴ νεότητά μου ; Ἄλοι μου ἡ μαύρη !
Τί ; θὰ μὲ θάψουν ζωντανή ; Τίτια τρομάρα
Ποῖος ἀνθρώπος δοκίμασε ποτὲ στὸν κόσμῳ ;
Ὁμί ! Θωμά, λυπήσου με καὶ μὴν ἀφήσῃς
Τάγκαπημένο ταῖρι σου χωρὶς βοήθεια.
Ἐγὼ δὲν εἶμαι ποῦ σου γένναγα στὰ στήθια
Τὸ καρδιοχτύπι τῆς ἀγάπης ; καὶ δὲν εἶμαι
Ὁμίνα ! τοῦ παιδιοῦ σου ἡ μάννα; Νὰ μιλήσῃ
Τὸ δόλιο κείνο δὲν μπορεῖ γιὰ νὰ τὸ φέρω
Σ' ὅλους μπροστὰ τὴ λύπη μας μαζί νὰ ποῦμε.
Τί ἔφταιξα ἐγὼ ἡ βαριόμοιρῃ νὰ μὲ στοιχίσωσιν
Μὲς στὸ γιοφύρι, πρὶν πεθάνω, καὶ νὰ χάσω
Τὴ χάρη τῆς ζωῆς, τὰ χάδια τοῦ παιδιοῦ μου ;
Πίς μου ἕνα λόγο μοναχὰ πῶς θὰ μὲ σώσῃς,
Πῶς ἀφανὸς δὲ θὲ νὰ μείνῃ τὸ παιδί μας.
Παρηγοριὰς ἀχτίδα ἄς λάμψῃ στὴ ματιὰ σου.
Εἶναι σκληρὸς ὁ θάνατος καὶ τότε τρέμω !

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Δὲ σ' ἔτπα ἡ δύστυχῃ πῶς θές νὰ τὴν πεθάνῃς,
Πεῖσμ' ἀφοῦ τῶβαλες νὰ χτίσῃς τὸ γιοφύρι ;
Ποῖος ἀπ' αὐτὴ τὴ συμφορὰ θὲ νὰ μὰς θγάλῃ ;
Νὰ τώρα ἡ ἀπολαβὴ τῆς τέχνης σου κ' οἱ δοξες !
Ἐσὺ τὸ θάνατο δὲ φέρνεις στὸ παιδί μου ;

ΘΩΜΑΣ

Θάμουν τρελλός, ὄχι ἄκαρδος, ἂν ἡ δική μου
Γνώμη ἔφερνε τὸ θάνατο μὲ τέτιον τρόπο
Στὴ μάννα τοῦ παιδιοῦ μου, κ' ἂν ἀκόμα τώρα
Στὸ νοῦ μου εἶχα ἀδιαφάντευτὴ νὰ τὴν ἀφήσω.
Ποῖος εἶπε πῶς ἐγὼ θὰ σώσω τὴ ζωὴ μου
Κ' ὅλων τῶν ἄλλων ἄνθρωπων χάνοντας τὴ δική της ;
Μὰ μὴ θαρρῇτε πῶς κανείς μας θὰ γλυτώσῃ.
Τρελλοὶ ἀπ' τὸ φόβο κρεμαστήκανε στὰ λόγια
Τῆς μάγισσας καὶ γι' ἄλλο τίποτα δὲ θέλουν
Ν' ἀκούσουνε· δὲν πρόσπεσα στὰ γόνατά τους ;
Δὲ χαμοσύρτηκα μπροστὰ τοὺς σὰ γυναῖκα;
Καὶ δὲν τὴν ξέχασα πτὴν περηφάνια μου ὅλη

Α, Μήλιω μου!..

Ἐγέλασεν ἐκείνη μὲ τὸ τρανταγμένο στῆθος
ποῦ ἐρούσκωσε μὲ τὸ γέλιο πρὸς πολὺ πρὸς τὰ
ὀμπρός.

«Τὰ νιάτα μου ἐγὼ δὲν τὰ χαλῶ γιὰ κανένα.
Τὰ θέλω νὰ τᾶξῃ ἕνας Κόλιας», ἀπαντᾷ.

Καὶ ξανασωπαίνουν πάλι καὶ οἱ δύο. Ἡ νύχτα
περνᾷ καὶ τᾶστέρια γυρίζουν πρὸς τὴ δύση. Ἐνας
αἰέρας δροσερὸς τοὺς φέρνει ὄρεξη γιὰ ὕπνο. Τρῶνε τὰ
σταφύλια καὶ τὰ σύκα γελώντας πάντα μὲ τὰ
στειούμενα λόγια καὶ τοὺς βραίνουν περισότερο
τώρα πὰ βλέφαρα πάνου στὰ μάτια· καὶ ἀποκοι-
μιοῦνται πάνου στὴ ντραγασιά.

Μὰ τὸ σκυλί ποῦ εἶταν δεμένο κάτου στὸν κού-
φιο πλάτανῳ μέσα ἐγουρούρισε κάπως. Ὁ Κόλιας
σαλεύει καὶ ξυπνάει καὶ τὴν Μήλιω. Κέναν δὲν
εἶταν. Ἡ Γκιόσα ὀνειρεύονταν.

«Καλύτερα νὰ μὴν κοιμηθούμε», τοῦ εἶπε ἀφτῇ·
«ἄς κουβεντιάσουμε».

«Καλύτερα νὰ μὴν κοιμηθούμε», εἶπε καὶ ὁ Κό-
λιας· «ἄς κάμουμε σμπόρο».

«Τί νὰ γίνεταί ὁ Γκουντῆς;» ρωτᾷ.

«Δὲν ἀκούσα τίποτα ἐδῶ καὶ μέρες τώρα. Οἱ
τσιγκάνοι ποῦ ἀπέρασαν τὴν ἄλλη φορὰ μοῦ μῆνη-
σαν νὰ σῆβρω καὶ νὰ σοῦ πῶ ὅτι δὲ θὰ ξαναέρθῃ».

«Ἄς κάμει ὅ,τι θέλει τὸ λωλοπαῖδι», εἶπε ἡ
Μήλιω ὀργισμένη. «Τὰ σίδερα ὅμως ἐδῶ τὸν καρ-
τεροῦνε. Τὸ ψωμί του δὲ θὰ βροῖται ὕστερα νὰ τὸ
τρῶει πουμενά. Ὅλοι τὸν ξέρουν ἐδῶ. Καλὰ τὴν
ἴσασα ἐγὼ ἐκείνη τὴν ἀκούδα! Τί ἤθελε καὶ ἀφτὸς
στὴ μέση...»

Ξαπλώνει τὰ πόδια τῆς καὶ σηκώνοντας λίγο
τὸ κοντὸ καὶ μπαλωμένο φουστάνι φωνάζει βρα-
χνιασμένη· «Ἀναψὲ ἕνα σπέρτο, Κόλια, ἀναψὲ ἕνα
σπέρτο νὰ φέεις καὶ νὰ ἰδεῖς».

Κάτου λίγο ἀπὸ τὰ δύο γόνατα τῆς Μήλιως,
σὰν δύο καλτσοδέτες χρυσότριχες, ἔλαμψαν τὰ μα-
δημένα μαλλιά τῆς Κάλως ποῦ ἐπεριτριγύριζαν
σφιχτὰ τὰ χοντὰ πόδια.

«Εἰσαι, μωρή, ἀγριογούνακα», τῆς βρόντησε ὁ Κό-
λιας σβήνοντας τὸ ἀνάμεινο σπέρτο. «Δὲν ἐλόγιαζα
νὰ φτάσεις ὡς ἐδῶ».

Καὶ ἀναψὲ. Ἡ θλιμμένη καὶ ἀρρωστικὴ μορ-
φὴ τῆς Κάλως περιδεμένη στὴ σκοῦρα μαγουλίκα
ἤρθε στὸ σκοτάδι καὶ τοῦ ἐκέντησε κατάβαθα μὲ
δύο πονετικές καὶ ἀσάλευτες ματιές. Κοιτοῦσε ἔτσι
μέσα στὴ νύχτα χωρὶς νὰ προσέχει τὴ Μήλιω ποῦ
σέρνεται στὰ γόνατά του καὶ ἀκουμπᾷ τὰ χέρια του
στοὺς νῶμους του.

Ἐνα καλοθύμητο πρᾶμα τοῦ ἀγγίζει γιὰ μιὰ

στιγμὴ τὴ φαντασίᾳ σου καὶ ἔθελα σφαλνάει τὰ μά-
τια γιὰ νὰ τὸ ζωγραφίσῃς πρὸ ὀμορφῆς. Ἡ Κάλω
σκύβει στὴν πύρα μπροστὰ, μὴν ἄλλη μακρινὴ νυ-
χτιά, καὶ γυρίζει στὴ χόβολη τὰ καλαμπούκια ποῦ
σπάζουν καὶ φέινονται. Τὰ μαλλιά τῆς ἔχουν γίνῃ
ἥλιος καὶ χρυσάφι καὶ οἱ ἥσκιοι τῆς ἀνεμοδαρμένης
ολόγας διαβαίνουν στὸ μικρὸ τῆς θρόσσωπο. Ὅλες
οἱ γειτονοπούλες τὴν κυκλώνουν, θαμαίνονται γιὰ
τὸ χρυσοστέφανο ἐκείνο καὶ τῆς λένε ὠραῖα λόγια
καὶ τραγουδάκια γι' αὐτό. Ἡ χαμηλοβλεπούσα
Κάλω κοκκινίζει καὶ τοῦ σηκώνει τὰ μάτια ντρο-
παλὰ καὶ ἄθῳα.

«Κι ἀσυνείδητος τώρα κουνάει κ' ἐλεφτερώνει τὰ
γόνατά του· καὶ σὰ νὰ τὸν τραβάει κανένας ἀπὸ τίς
τρίχες τοῦ κεφαλιοῦ του, ἀπότομα τὸ ὑψώνει καὶ
κλωτσάει στὰ λαγόνια τὴ Μήλιω. Ἐκείνη ἀγκο-
μαχάει ἕνα «ὦχι!» καὶ σιμαζώνεται στὴν ἄλλη γω-
νὴ τῆς ντραγασιάς μὲ τὸ χέρι ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐχτύ-
πησε, κοιτώντας τὸν ἀλίθῳα καὶ ροδισμένα.

«Γιατί, Κόλια;» τοῦ παραπονιέθηκε κατόπι.

Μὰ ἐκεῖνος συγκατοῦμενος ἀκόμα ἀπὸ τὴ χα-
μένη ἐκείνην ὀμορφιά, ποῦ τώρα σάπιζε, τὴν παίρνει
ἀπὸ τὰ πόδια καὶ τὴν ἀμπώχνει ὀξὼ ἀπὸ τὴ ντρα-
γασιά στὸν αἶρα.

Δὲ λείπει ἀκόμα τὸ θαρρετό της, μὰ ἀλλὰ

Μόνο γὰ νὰ τοὺς κάμω νὰ πιστέψουν ὅτι
Θὰ χτίσω τὸ γιοφύρι δίχως στὰ θεμέλια
Νὰ χτίσουν ὀλοζώντανη καὶ τὴ Σμαράγδω;
Μὰ ποῦ νὰκούσουνε καὶ ποῦ νὰ μὲ πιστέψουν!
Σὰ λυσσασμένοι χύμιζαν νὰ μὲ ξεσκίσουν,
Κι' ἂν μὲ θωρήτε ἀκόμα ζωντανὸ μπροστὰ σας,
Εἶναι γιατί φοβήθηκαν πῶς τὸ γιοφύρι
Δὲ θὰ χτιστῇ, ἂν ἐγὼ ἀπὸ πάνου τοὺς δὲν εἶμαι.
Ποῦθε νὰ φύγω; μὲ τί τρόπο ἀπὸ δῶ μέσα
Κρυφὰ νὰ βγάλω τὴ Σμαράγδω, ποῦ φυλάνε
Κ' ἔχουν τὸ σπῖτι ὅλο ζωσμένο μὴν τοὺς φύγη;
Βῆμα νὰ κάμῃ πῶς θὰ φύγη, ἀπόφαση ἔχουν
Κι' αὐτὴν καὶ τὸ παιδί μας καὶ τὴν ἴδια εἰσένα
Μὲς στὸ ποτάμι νὰ σὰς πνίξουνε. Τὸ βλέπεις
Πῶς δὲν εἶναι στὸ χέρι μου; νὰ τήνε σώσω.
Κόσμος ποῦ θάνατο προσμένει ὥρα τὴν ὥρα
Στὸ θάνατό της κρέμασε κάθε του ἐλπίδα,
Καὶ δὲν πιστεύουν πῶς θὰ χτίσω τὸ γιοφύρι.
Ὅ,τι μπορῶ θὰ κάμω, μήπως τὴ γλυτώσω,
Μὰ ὅλα τοῦ κακοῦ θὲ νὰ πᾶν· θέλω δὲ θέλω,
Τῆς μάγισσας τὰ λόγια θὰ γενοῦνε κ' ἔργα.

ΣΜΑΡΑΓΔΩ

Μάννα μου πάει, τέλιωσε
Κ' ἔφυγε κάθε ψέμα.
Ὁ χάρος μὲ θεμέλιωσε
Στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
Κλάψε με, μάννα, κλάψε με
Κι' ἀποχειρίτησέ με.
Γιὰ πεθαμένη γράψε με
Καὶ νεκροστόλισέ με.
Φέρτε μου τὸ παιδάκι μου
Νὰ τὸ πρωτοφιλήσω,
Πρὶν ὅλο τὸ φαρμάκι μου
Στὰ χεῖλιά μου τὸ χύσω.
Ὁνειρο ἦταν καὶ πέταξε
Σὰν ὄνειρο ἡ χαρὰ μου,
Θωμᾶ μου· ἡ τύχη μου ἔταξε
Χαρὲς καινούργιου γάμου.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει).

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΣΙΕΡΙΑΝΣ

παλαίθει νὰ βασταχτεῖ ἀπὸ τὸν ἕνα τῶν τεσσάρων
στήλων ποὺ κρατοῦνε τὴ σκεπὴ τῆς ντραγασιᾶς.

Σὰν πεινασμένος κάπρος ὁ Κόλιας τὴ σέρνει,
ὅξω καὶ προσπαθεῖ νὰ ξελύσει τὰ βραχιόνια της
ἀπὸ τὸ στήλο ποῦ τὸν ἀγκυλιάζουν.

«Κάτου, κάτου, ἄκαρδη!», ἔλεγε θολωμένος.

Μὰ ἐκεῖνη γδέρνει τὰ χέρια της στοὺς ρόλους
καὶ στὶς χοντρές φλοῦδες τοῦ ξύλου κι ἀναστενάζει
παρακαλώντας τὸν νὰ τὴν ἀφήσει νὰ φύγει.

Μὲ ἕνα δυνατὸ σάλεμα τὴν ξεκολνάει καὶ τὴν
κρεμάει ἐπὶ στὸν αἶρα, σφίγγοντάς τὴν γύρω στὸν
ἀστράγαλο μὲ τὰ χέρια, μὲ τὸ κεφάλι κάτου καὶ
μὲ τὰ πόδια πάνου. Ἡ Μήλιω κουνάει τὰ χέρια
στὸν αἶρα νὰ πιαστεῖ ἀπὸ πούθενά καὶ ἡ ζάλη κα-
τεβαίνει στὸ κεφάλι της τὸ ἀναποδογυρισμένο. Ἐ-
κλαιγε ἀσυγκράτητα.

Ἐάνου ὁ Κόλιας ταράζεται. Σὰ νὰ τὸν εἶχε
πλακώσει σ' ὅλον ἀφτόν τὸ χρόνο ἕνας βραχνᾶς, τὴν
τιναρίζει, καθὼς τὴ βαστάει ἀπὸ τὰ πόδια, πρὸς τὰ-
ψήλου καὶ σέρνοντάς τὴν μέσα μέσα στὴν ντραγασιᾶ
τὴν ἀγκυλιάζει σὰ μιὰ κούκλα καὶ τῆς γιομίζει τὸ
πρόσωπο ριλιὰ καὶ χάδια.

Εἶταν δυσκολοκατάβλητη ἡ Μήλιω κ' ἐφύς
ξανάρθε στὸν ἑαυτὸ της, μὰ δὲν εἶπε λόγο. Ἵσως
νὰ ἔνοιωσε πῶς ἐκεῖνο ποῦ ἔγινε εἶταν μιὰ ἀπὸ τίς
ἄγριες τρέλλες τοῦ Κόλια.

Τί;—Τόσα κορίτσια ἐπαιχνίδιζε ἀφτός καὶ γιατί
κι ἀφτὴν τάχα ὄχι;..

Μὰ σ' ἕνα ἀναφυλητὸ της σκύβοντας τὸ κεφάλι
τοῦ στὰ ξετραχηλιασμένα καὶ παγωμένα στήθια
της ἐμουρμούρησε μὲ πόνο· «Γιὰ νὰ σὲ δοκιμάσω,
Μήλιω μου...»

Λάρσα, 1905

ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΝΘΙΑΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΕΦΤΑ ΝΗΣΙΩΝ*)

Ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ὄνειρο μέσ' στὴ χαρὰ τοῦ Μάη
ὡς τὸν Καβομαλιά,
Σκιάχτρο στὰ Κύθηρα μπροστὰ, κάθε κορφὴ γελᾷ,
Καὶ κάθε ἀκρογιαλιά.

Λάμψεις, Ἰόνιο πέλαγο, σὰ νᾶσαι ἀπὸ διαμάντια·
Μιὰ ὁρμὴ πάντα ὀδηγεῖ
Σὰ χάρδια ἀπ' τὴν Ἑλλάδα σου τὰ κύματά σου ἀγνάντια
Ὡς τοῦ Ἰταλοῦ τὴ γῆ.

Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πέλαγο τὰ Ἐφτάνησα χαράζουν
Πλασμένα ἀπ' τὸν ἀφρό,
Καὶ ἐψώνονται καὶ πλέκονται σεμνά, κι ἀναγαλλιάζουν,
Καὶ στήσανε χορό.

Κ' ἡ ἐφτάδιπλὴ δημοφάδα τοὺς ἐφτάφωτη εἶναι πούλια·
Γύρω ὑποταχικόν·
Ἐχουν τοὺς χρυσοδέλφινες καὶ τὰ θαλασσοπούλια
Κ' ἕνα τραγοῦδι ἀκούς :

«Σαράντα χρόνια πέρασαν· ὦ Μάννα μας, ἡ ἀγκάλη
Τοῦ ξένου εἶναι βραχνᾶς.
Αἶμα γιὰ σένα χύσαμε καὶ γίνηκε κοράλλι
Γιὰ σένα· μὴν ξεχνᾶς.

«Τοῦ κακοῦ ὁ ξένος μὲ λογιῆς δολώματα καὶ βρόχια
Καὶ μάγια μᾶς τραβᾷ·
Ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς θησαυροὺς, Μάννα, ἡ δική σου φτώχεια
Στοιχίζει πῶς ἀκριβὰ.

«Παρὰ τοῦ ξένου φόρεμα κι ἀρχοντικὸ στεφάνι
Μὲ λάμψη παρισσή,
Κάλλιο, ὦ Μητέρα, νὰ εἴμαστε σὰν τὰ χοιτάρια, φτάνει
Νὰ μᾶς παῖξῃ ἐσύ !

«Ἐμεῖς τὸ πίνουμε τὸ φῶς ἀπ' τὰ διὰ σου μάτια
Ποῦ εἰν' ἥλιος τῆς αὐγῆς,
Καὶ τοῦ κορμιοῦ σου τᾶχραντου τᾶχώριστα κομμάτια,
Μητέρα, εἴμαστε ἔμεῖς.»

Ζάννυθο, χαῖρε, ὀλόανθη, Κεφαλλονιά, δουλεύτρα,
Ὡ Κύθηρα, ὦ Παξοί,
Κ' ἐσὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς, ὦ Κέρκυρα, μαγεύτρα,
Καὶ Ἰθάκη ἐσὺ ἀκουστή !

Χοῖρε κ' ἐσὺ τῆς Ρούμειλης γειτόνισσα, ὦ Λευκάδα,
Τοῦ ἀρματωλοῦ φωλιά,
Ἀκόμα τὴν ἡρωϊκὴ σου σπέρνει ἀναιριχάδα
Τοῦ ψάλτη σου ἡ λαλιά.

Τᾶνθια της πάντα ἡ λειμονιά, καὶ πάντα νὰ οἶς ἔχη
Καρπὸς ἡ ἐλιά, νησιά,
Καὶ πάντα ἡ Ἀφροδίτη σας ἀπάνω σας τὰ βρόχη
Τοῦ Ἀπρίλη τὴ θροσιά !

Πάντα, καθὼς ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ θεοῦ Ὁμήρου, ὅς τώρα
Ποῦ ἀνθίζει ὁ Σολωμός,
Καμάρι σας νὰ τᾶχετε τοῦ τραγοῦδιου τὰ δῶρα·
Καὶ ἡ γνώμη σας, ρυθμός.

Σὰ νὰ εἰστε Ἡλύσια, σ' ἐσὺς ἀρχαῖα στοιχεῖα καὶ νέα,
Μανάκια, δοξαστά,
Τοῦ Καποδίστρια ἡ ψυχὴ κι ὁ ἱσμός τοῦ Ὀδυσσεᾶ
Φιλιούνται ταιριαστά.

Ἀμποτε ἀπὸ τὸ ταίριασμα κι ἀπὸ τὸ φίλημά τους
Κάποιος νὰ γεννηθῇ
Πλάστης, ἀπίνω ἀπ' τοὺς γεγεμὸς κι ἀπάνω ἀπ' τοὺς θανάτους,
Μὲ λόγο ἢ μὲ σπαθί !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*) Τὸ ποίημα τοῦτο ἔγραψε ὁ κ. Παλαμᾶς, καλεσμένος ἀπὸ τὴν «Κερκυραϊκὴ Ἀδελφότητα» ποῦ γιόρ-
τασε τὸ περὶ τὸν Σάββατο στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» τὴν ἑνωσὴν τῆς Ἐφτάνηδος, ἀνήμερα τῆς
Κωσταντίνου. Τὸ ποίημα τὸ εἶπε ὡραῖα στὴν ἴδια τὴ γιορτὴ ἡ δα Εἰμαρμένη Ξανθάκη.